

REMISSYTTRANDE
2024-08-21
Dnr: 0402/24
Er referens: Ju2024/00910

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande över betänkandet Kamerabevakning i offentlig verksamhet – lättnader och utökade möjligheter (SOU 2024:27)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerade betänkande på remiss. Brå har inget att erinra mot utredningens förslag som berör ändringar som avser kamerabevakning *inom brottsbekämpande verksamhet* och är positivt inställd till förslag som ytterligare underlättar kamerabevakning för dessa verksamheter.

Vad gäller utredningens förslag som omfattar aktörer som *inte bedriver brottsbekämpande verksamhet* anser Brå att förslagen till stor del är välavvägda, men vill framföra några synpunkter och rekommendationer.

Förslaget om avskaffande av tillståndskrav

Brå tillstyrker förslaget att ta bort tillståndskravet för kamerabevakning för aktörer som inte bedriver brottsbekämpande verksamhet. Förslaget bedöms delvis underlätta för bland andra kommuner, inte minst för att de kan komma igång snabbare med kamerabevakning då tillståndprocessen upplevts som alltför lång och komplex.

Brå ser dock att avskaffandet av tillståndskravet kan leda till att det, åtminstone inledningsvis, i vissa fall inleds kamerabevakning utan skälig grund. Det är därför av vikt att IMY fortsätter förstärka sitt tillsyns- och vägledningsarbete.

Förslaget att inte ändra intresseavvägningen

Av kommittédirektivet (Dir 2023:40) framgår att utredningen ska föreslå lättnader som gör det enklare för aktörer som inte bedriver brottsbekämpande verksamhet att kamerabevaka.

En intresseavvägning i enlighet med nuvarande praxis medger inte att brottsutsatthet i sig räcker för att tillstånd ska beviljas, eftersom även omfattning av brottsutsatthet och vilken slags brottstyp det rör sig om har en avgörande betydelse i intresseavvägningen.

Det gör att det är svårt för aktörer som inte bedriver brottsbekämpande verksamhet att beviljas kamerabevakning på strategiska platser i framtidsytande eller trygghetsskapande syfte eftersom stor hänsyn tas till brott som tidigare begåtts och registrerats på en specifik plats. Exempelvis kan utsatta platser i en kommun där kamerabevakning har identifierats som en lämplig åtgärd präglas av låg anmälningsbenägenhet eller låg social kontroll, vilket försvårar kommuners möjligheter att styrka omfattningen av brottsligheten på platsen.

Om en intresseavvägning även fortsatt ska göras på samma grunder som idag ställer sig Brå tveksamma till att enbart ett upphävande av tillståndsplikten är tillräckligt för att det ska underlätta för exempelvis kommuner och regioner att kamerabevaka i brottsförebyggande och trygghetsskapande syfte.

Brå anser därför att det kan övervägas om aktörer som inte bedriver brottsbekämpande verksamhet ska kunna bedriva kamerabevakning utifrån samma grunder som i

utredningens förslag om *särskild intresseavvägning för kamerabevakning i brottsbekämpande verksamhet*. Att kunna kamerabevaka även utifrån en framåtblickande riskbedömning och på strategiska platser skulle bättre möta även icke brottsbekämpande aktörers behov.

Förslaget ”en ny rättslig grund för kommuner”

Brå tillstyrker utredningens förslag om tillägg avseende *ny rättslig grund för kommuner* i lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Det är av vikt att det framgår i lagtexten eller i en författningskommentar att kommuners arbete med kamerabevakning ska integreras i kommunens övriga brottsförebyggande arbete. Detta är särskilt viktigt för att säkerställa att kamerabevakning används ändamålsenligt utifrån kunskap om vad som påverkar brottsproblematiken. Det bör därför finnas en tydlig koppling mellan den föreslagna författningsändringen om kommunernas nya rättsliga grund samt det kunskapsbaserade brottsförebyggande arbetssätt som lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete i övrigt reglerar.

För att säkra en sådan koppling anser Brå att regeringen bör överväga att införa någon form av dokumentationskrav som antingen kopplas till förteckningskravet eller intresseavvägningen. Det skulle innebära att en kommun för varje enskild kamerabevakad plats ska kunna motivera val av plats med utgångspunkt i de krav som ställs på kommunen i lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Förslaget att inte införa anmälningsplikt

Brå tillstyrker förslaget om att inte införa anmälningsplikt gällande kamerabevakning till IMY, men vill lämna några synpunkter och belysa en potentiell risk.

Brå anser det kan finnas anledning att fortsätta undersöka om icke brottsbekämpande verksamheter som bedriver kamerabevakning, särskilt kommuner och regioner, istället ska omfattas av anmälningsplikt eller liknande till någon annan myndighet, förslagsvis Polismyndigheten. Det skulle i så fall fylla ett annat syfte än vad den nuvarande tillståndsplikten i kombination med utredningens förslag om förteckningskrav gör.

Polismyndigheten kan idag snabbt, effektivt och i realtid få tillgång till övervakningsfilmer från kameror inom Polismyndighetens regi. Det kan däremot vara mer komplicerat och resurskrävande att få tillgång till andra aktörers material när det saknas övergripande sammanställd information om vilken bevakning som sker på varje enskild plats, vilka aktörer som bedriver kamerabevakning och information om eventuell inspelning och lagringstid.

Det är rimligt att anta att det kommer att ske en ökning av kamerabevakning i både Polismyndighetens och i kommunal och regional regi. Om Polismyndigheten själva ser ett värde i att nyttja ökningen i sitt brottsbekämpande uppdrag, exempelvis vid pågående händelser och i samband med informationsinhämtning och utredningsarbete, kan det finnas skäl att fortsätta undersöka hur någon form av övergripande register skulle kunna bidra. Ett sådant skulle även kunna vara till nytta för tillsynsmyndigheten.

Utifrån hypotesen att en ökning av kamerabevakning kommer att ske framgent vill Brå belysa en potentiell risk kopplad till Sveriges säkerhet. Det finns risk för att kommuner och regioner, medvetet eller omedvetet, kommer att söka sig till prisvärda moln- och lagringstjänster utanför EU/EES (tredje land). Det skulle kunna medföra att omfattande datamängder med övervakningsfilmer och realtidsinformation om svenska städers miljöer och verksamheter hamnar i länder som kan tänkas utnyttja informationen på ett sätt som utgör ett hot mot Sveriges säkerhet. Det kan behöva övervägas hur en sådan potentiell risk omhändertas och hur staten medvetandegörs om den mängd data som kan komma att lagras utanför EU/EES (tredje land).

Förslag om förteckningskrav

Brå tillstyrker förslaget om att icke brottsbekämpande aktörer som bedriver kamerabevakning ska omfattas av ett förteckningskrav, men anser att kravet ska omfatta fler uppgifter än de som listas i utredningens avsnitt 15.4.1. Uppgifter som bör läggas till är uppgifter om kamerornas övergripande infrastruktur och beskrivs närmare nedan.

Brå anser att det finns en stor vinst i att kamerabevakande aktörers förteckningar är sammanställda på ett likvärdigt sätt, har samma krav på uppdatering och bevarande samt att det finns förmåga att dela med sig av förteckningen på begäran av annan myndighet.

Finns fler relevanta uppgifter i förteckningen anser Brå att det skulle det underlätta ytterligare för Polismyndigheten som kommer att ha stora löpande behov av att inhämta information från ett stort antal decentraliserade kameror tillhörande många aktörer, i synnerhet kommuner och regioner. Det kan i sin tur få en positiv effekt på brottsbekämpningen.

Brå anser därför att det bör övervägas om följande tillägg och/eller förtydliganden i det föreslagna förteckningskravet bör göras:

- Det bör tydliggöras att utredningens samtliga förteckningskrav ska gälla för varje enskild kamera,
- uppgifter kring vilka kameror som bedriver inspelning och vilka som har en aktiv bevakning med larmoperatör och tider för detta,
- uppgifter om kameror bedriver personbevakning eller detektering,
- uppgifter om när inspelningar gallras samt
- uppgifter om kameratyp (fast, attrapp, rörlig).

Övriga kommentarer

Integritetsskydd

Brå anser att förslagen i utredningen generellt sett innebär en lämplig avvägning mellan skyddet för den personliga integriteten och behovet att bedriva kamerabevakning.

För att fortsatt garantera skyddet för den personliga integriteten även efter de föreslagna ändringarna bedömer Brå att det tillsynsarbete och vägledningsarbete som IMY utför, spelar en mycket viktig roll.

Det är viktigt att aktörer har interna riktlinjer för kamerabevakning, inte minst för att säkerställa att lagstiftning följs. Att kamerabevakning integreras i det kunskapsbaserade brottsförebyggande arbetet med koppling till de interna riktlinjerna ser också Brå som en viktig del. Det säkerställer ändamålsenlig och proportionerlig bevakning samt att bevakning avslutas när det inte längre finns ett berättigat behov.

Behov av vägledning

Brå vill framföra att det är viktigt att IMY fortsätter tillhandahålla och fördjupa sina vägledningar rörande kamerabevakning, inte minst för att guida icke brottsbekämpande aktörer.

Vägledningarna kommer att spela en viktig roll i ambitionen att göra det enklare för aktörer som inte bedriver brottsbekämpande verksamhet exempelvis genom att tydliggöra hur en

intresseavvägning ska genomföras. Brå anser att vägledningarna även bör stödja aktörerna i hur de kan utforma relevanta riktlinjer avseende kamerabevakning.

Vägledningar bör även omfatta stöd kring hur valet av kamerabevakning som en brottsförebyggande åtgärd bör göras ur ett kunskapsbaserat brottsförebyggande perspektiv. Kamerabevakning, liksom andra brottsförebyggande åtgärder, fungerar under vissa förutsättningar men inte under andra. Exempelvis kan aktiv kamerabevakning tillsammans med flera kompletterande insatser ge brottsförebyggande effekter medan obemannad (passiv) kamerabevakning utan kompletterande insatser, mer sällan ger sådana effekter (Brå 2018). Förslagsvis ges Brå i uppdrag att stödja IMY i framtagandet av vägledningarnas delar som rör de brottsförebyggande delarna.

Upplysningskravet gentemot allmänheten

Den som bedriver kamerabevakning ska enligt lag lämna upplysningar om detta genom exempelvis skyltning. Lagstiftningen ger dock ingen närmare information om antalet skyltar, storlek eller synlighet på en viss plats.

Upplysningskravet och rätten till information om en pågående kamerabevakning utgör en möjlighet för den enskilde att tillvarata sina intressen i samband med kamerabevakning, men kan också användas för att öka kännedomen om att platsen övervakas hos potentiella lagbrytare samt för allmänhetens upplevda trygghet och insyn.

Brå föreslår därför att det bör övervägas om kravet på skyltning, som är en del av upplysningskravet, för icke brottsbekämpande myndigheter, särskilt för kommuner och regioner, bör skärpas, förtydligas och standardiseras för att bättre nå den eftersträlvade nyttan med kamerabevakning.

Detta yttrande avges av generaldirektör Mattias Larsson efter föredragning av Anna Sundin Adolfsson, Karin Svanberg samt Victor Emanuel Mazilu.